

**Astrid Lindgrenová:
Válečné deníky
1939–1945. Slovarť,
Praha 2017, 368 s.,
ISBN 978-80-7529-211-7.**

Osobních vzpomínek na druhou světovou válkou bylo v uplynulých více než sedmdesáti letech publikováno již bezpočet. Většinou však byly psány z pohledu mužů, ať již vojáků nebo politiků. Svědectví žen jsou přeci jen poměrně ojedinělé. O to

cennější jsou deníkové záznamy švédské spisovatelky Astrid Lindgrenové. V jejím případě jde navíc o pohled občanky Švédska, tedy neutrálního státu, který nebyl druhým světovým válečným konfliktem přímo zasazen.

Astrid Lindgrenová (1907–2002) proslula po celém světě jako autorka knížek pro děti (především je známa její *Pipi Dlouhá punčocha*), které byly přeloženy do téměř sta jazyků a prodalo se jich více než 150 milionů výtisků. Avšak teprve v roce 2015, tedy třináct let po její smrti, vyšly ve Švédsku její deníkové záznamy, jež si vedla od 1. září 1939 do Nového roku 1946. Roku 2016 se na pultech britských knihkupectví objevil anglický překlad, a hned v následujícím roce vyšly zásluhou nakladatelství Slovarť Válečné deníky také v češtině.

Na počátku druhé světové války byla Astrid dvaatřicetiletou matkou dvou dětí a administrativní pracovnící. Tehdy nemohla tušit, že se stane slavnou spisovatelkou. Pipi Dlouhá punčocha nebyla ani ještě napsána; začala ji tvořit, jak vyplývá z jejích Válečných deníků, někdy v roce 1944. Přesto, anebo právě proto, ve svých válečných denících nezapřela svůj rodící se literární talent. „Ach! Dnes začala válka. Nikdo tomu nechce věřit. Ještě včera odpoledne jsem seděla s Elsou Gullanderovou ve Vasově parku, děti kolem pobíhaly, hrály si a my jsme bodře nadávaly na Hitlera a shodly se, že rozhodně žádná válka nebude – a dneska!“ zapsala si v den, kdy Němci napadli Polsko a kdy se rozhodla pro psaní deníků. A 3. září 1939, když nacistickému Německu vyhlásilo válku Spojené království, poznamenala: „Sluníčko svítí, je teplo a hezky, na Zemi by se dalo tak krásně žít.“

Její Válečné deníky nejsou každodenními postřehy, některé záznamy dělí i několik týdnů. V těchto případech se však často vrací k vylicení uplynulých událostí. Jako občanka neutrálního Švédska se pochopitelně zaměřuje na dění v sousedních skandinávských zemích, největší pozornost věnuje především Finsku, jeho válce se Sovětským svazem. Pro mnohé české čtenáře se může zdát až nepochopitelné, jak velké obavy měli Švédové během druhé světové války ze Sovětského svazu, o němž Astrid Lindgrenová píše zásadně jako o Rusku. V mnoha záznamech se opakuje její zvolání: „Bože, ochraňuj nás před Rusy!“

Například 18. června 1940 napsala: „Nejhorší je, že už si pomalu přestáváme přát porážku Německa, protože Rusové se dali znovu do pohybu. Během posledních dnů obsadili pod nejrůznějšími záminkami Litvu, Lotyšsko a Estonsko. A oslabené Německo by pro nás na severu znamenalo jedinou věc – že Rusové pohltnou i nás. To už snad radši budu celý život vykřikovat, Heil Hitler než tu mít Rusáky. Nic horšího si představit nelze.“

Nebo v zápisu z 1. ledna 1942 uvádí: „Německo nečekají žádné radostné vyhlídky. To, jak špatně se to pro ně vyvíjí v Rusku, není možné utajit! Přesto si musíme povzdechnout a doufat: kéž se Němcům podaří Rusy zadržet! Ale co když ne?“

Přesto ji nemůžeme v žádném případě považovat za příznivkyni nacismu. Vnímala veškeré hrůzy, které nacisté páchali v okupovaných zemích, zejména v Dánsku a především v Norsku. Například 24. ledna 1943 napsala: „...Nacismus a veškeré násilnosti, kterých se dopustili v okupovaných státech, nenávidím. Podle mě by gestapo mělo být srovnáno se zemským povrchem, ale zároveň není možné, že by se mezi Němci nenašlo i plno slušných lidí.“

Autorka při psaní svých deníků čerpala nejen z denního tisku, ale od roku 1940 také ze čtení mnoha osobních listů, které musela kontrolovat v oddělení dopisové cenzury, kde byla

zaměstnána. Cílem této cenzury bylo podchytit vlastizrádné tendence i potenciálně škodlivou činnost. Díky tomu získala vhléd i do života v okupovaných zemích, odkud také dopisy přicházely. Byla sice vázána mlčenlivostí, ale ve svých denících, které nikomu nedávala číst, z nich často citovala. Nezřídká to byla dojemná svědectví od civilistů postižených válkou a především pak Židů. Své zápisky také doplňovala výstřižky z novin i různými mapkami, které přibližovaly válečné dění. Nezachycuje však jen válečné operace, ale všímá si toho, jak válka postihovala Švédsko, jak se projevovala v zásobování potravinami atd. Dozvíme se z nich i takové zdánlivé maličkosti jako například to, že i ve Švédsku se promítal americký film z roku 1942 ověřený několika Oskary *Paní Miniverová* (*Mrs. Miniver*), jehož děj byl zasazen do Británie v roce 1940 v době evakuace Britského expedičního sboru z francouzského přístavu Dunkerque. „Ve Stockholmu se stále promítá *Paní Miniverová*, vážně strhující film a skvělá spojenecká propaganda. Němcům by prospělo se na něj mrknout,“ zapsala si 24. ledna 1943. Ostatně recenzentka anglického vydání Válečných deníků Lucy Scholles označila v deníku *The Guardian* Astrid Lindgrenovou za švédskou paní Miniver...

Válečné deníky Astrid Lindgrenové končí zápisem z Nového roku 1946, kdy si mj. nadčasově, aniž by to v té chvíli věděla, poznamenala: „Rok 1945 přinesl dvě pozoruhodnosti. Konec druhé světové války a atomovou bombu. Zajímá mě, co si o atomovce budou budovat v budoucnu, zda předznamená novou éru lidstva nebo ne. K míru se moc utíkat nelze, atomová bomba na něj vrhá stín.“

České vydání Válečných deníků Astrid Lindgrenové je velmi dobře připraveno včetně překladu Jitky Herčíkové, což se o mnoha jiných publikacích překladové literatury nedá říci. Ač švédštinu neovládám, dovoluji si konstatovat, že její překlad je vynikající, nijak nezkrsluje autorčiny literární kvality. České vydání obsahuje také bohatou obrazovou přílohu včetně faksimilií autorčiny deníků a rovněž mnohé výstřižky ze švédských novin z válečných let, jimiž Astrid Lindgrenová své Válečné deníky doprovodila. Ty však jsou jen v originále, chybí český překlad... To bych označil za jediný nedostatek českého vydání. Je to škoda, protože tato publikace může být jinak velmi zajímavým zdrojem pro zkoumání druhé světové války z pohledu neutrální země.

Jaroslav Beránek

**Matěj Bílý:
Varšavská smlouva
1969–1985. Vrchol
a cesta k zániku. ÚSTR
Praha 2016, 430 s.,
ISBN 978-80-87912-69-0.**

Recenzovaná monografie je první souhrnnou českou prací věnovanou Varšavské smlouvě. Autor z nejmladší generace českých historiků se složitému tématu věnuje již delší dobu a je tedy v něm dnes bezesporu nejlépe připraveným odborníkem. V roce 2010 ob-

hájil magisterskou práci a v roce 2011 rigorózní práci zaměřenou na počáteční období existence Varšavské smlouvy let 1955–1969. Poté obhájil roku 2015 disertační práci, z níž vychází tato nová monografie, pokrývající klíčové období existence Varšavské smlouvy. Výsledky své práce Matěj Bílý publikoval během předcházejících let v řadě tiskových studií v odborných časopisech i sbornících. V úvodu také podal zasvěcený výklad stavu bádání o Varšavské smlouvě.

Vycházel ze studia českých, polských, německých a britských archivů. Archivnímu výzkumu dominovaly prameny české. Za pozornost stojí komplexní studium zatím běžně nepřístupného fondu Operační správy ČSLA ve Správním archivu Ministerstva obrany ČR. Podmínky studia materiálů vojenské povahy až do osmdesátých let dvacátého století jsou přesto ve srovnání s jinými zeměmi bývalé Varšavské smlouvy

nepochybně mimořádně příznivé. Využíval i publikovaná svědectví aktérů.

Autor vhodně ohraničil vybrané časové vymezení práce na jedné straně dokončením výstavby Varšavské smlouvy koncem šedesátých let a nástupem Michaila Gorbačova v době třicetileté existence Varšavské smlouvy na straně druhé. Závěrečné období postupného oslabování paktu, jeho rostoucí krize a blížícího se rozpuštění považuje autor za tematicky jinou etapu.

Z hlediska struktury práce sledoval autor především nejprve chronologicky vývoj politických struktur a politických rozhodnutí. Dominovaly totiž nad vojenskými. Varšavská smlouva byla především zahraničněpolitickým nástrojem SSSR. Rýsuji se dva podstatné významy vzniku a existence Varšavské smlouvy. Prvním bylo vytvoření „krycí organizace“, která svým jménem, a tedy virtuální autoritou celého Východního bloku zaštiťovala politické návrhy a iniciativy SSSR vůči Západu. Druhým smyslem Varšavské smlouvy bylo vytvoření zdánlivé platformy pro prezentování a prosazování zájmu satelitních zemí uvnitř paktu. Samotná vojenská spolupráce a ovládání ozbrojených sil satelitních zemí ze strany SSSR byly již předtím dostatečně zajištěny bilaterálními smlouvami a vazbami jednotlivých zemí se Sovětským svazem.

Autor zaznamenal, že v období počátečního vývoje Varšavské smlouvy do roku 1968 teprve vznikal sovětský názor na využití této organizace, vytvořené uměle Moskvou původně jako přechodné účelové uskupení. Co se ovšem neměnilo, byla sovětská dominance. S využitím rozdílů jednotlivých zemí a jejich rozdílných zájmů dokázalo sovětské vedení blokovat ojedinělé iniciativy členských zemí. Cenné je jistě představení různých přístupů, které jednotlivé země měly. Polská a východoněmecká politická reprezentace usilovaly o prosazení svých důležitých cílů mezinárodního uznání, respektive uznání východních hranic Polska. Československým zájmem bylo zase potvrzení neplatnosti mnichovské dohody. Jedině Maďarsko mělo do jisté míry podobné zájmy jako SSSR, a to stabilizaci stávajících poměrů. Rumunsko hrálo zcela za sebe. Dlouhá líčení řady politických schůzek států Varšavské smlouvy potvrzují původní předpoklad, že satelitní státy vliv na rozhodování neměly. Struktury Varšavské smlouvy byly přes postupný vznik různých orgánů jen formální. Například generální sekretář Varšavské smlouvy Nikolaj Firjubin zastával svůj post bez jakékoliv formální náplně a aparátu od roku 1960 až do své smrti v roce 1983! Schůzky náměstků ministrů zahraničních věcí byly zcela bezcennými konzultacemi. Důležité však bylo, že se měly konat po každém významnějším summitu NATO, a tak vytvářet zdání, že i ve Varšavské smlouvě dochází k nějakému rozhodovacímu procesu. Stejně tak tomu bylo se setkáními ministrů zahraničních věcí. Již první takové v Budapešti v červnu 1970 bylo zcela formální, bez diskuse, a tak tomu mělo být po následující roky. Moskvě pomáhaly iniciativy zaštitěné prostřednictvím Varšavské smlouvy vyvíjet tlak na Západ, na SRN i USA ve věci německé otázky, dojednání vztahů se Spolkovou republikou Německo a k jednání o Konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Ve skutečnosti Leonid Brežněv „řešil“ s jednotlivými představiteli satelitních zemí agendu separátně. Vojenská problematika se na politických jednáních probírala jen velmi povrchně. Došlo tedy k řadě formálních úprav, ale skutečný obsah se neměnil. Přitom autor zaznamenal opakované náznaky sovětských výzev k iniciativě. Snad z toho důvodu, aby měly satelitní státy naději, že k nějaké změně by přece jen mohlo dojít a že nějaké jejich návrhy budou akceptovány. Pokud k tomu nakonec došlo, musely být návrhy v souladu se sovětskými zájmy, anebo šlo jen o úpravy nepodstatné. Někdy těžko říct, zda brát vážně marné iniciativní pokusy politických reprezentací členských zemí, jejichž představitelé jako by nechápali, že politická váha SSSR je jediným kritériem. V roce 1975 se Polsku podařilo prosadit vytvoření výboru ministrů zahraničních věcí. Na politickém fungování paktu se nic změnilo. Snad sovětské vedení tyto iniciativy umožňovalo proto, aby se unavila vedení satelitů. Soupeření mezi centrem a satelity bylo doplněno i zjevným soupeřením mezi politickým a vojenským vedením v SSSR.

Kapitolám věnovaným vývoji politických struktur dominuje poněkud toporný jazyk, přejímající formulace archivních dokumentů. Samozřejmě lze také pochopit, že z dostupných informací o politických setkáních nelze zjistit nic než obecné fráze.

Obsáhlou kapitolu věnoval autor zvláštní účasti Rumunska, jehož představitel, pověstný Nicolae Ceaușescu vytrvale zkoušel sovětskou trpělivost. Přitom ovšem Ceaușescu nehodlal nic měnit na strnulém politickém systému své země, chtěl mít jen volnější ruce v zahraničí. Odlišné a osobité chování Nicolae Ceaușeska na jednáních Varšavské smlouvy snad lze vysvětlit i tak, že při vědomí rozhodující moci Moskvy se současně snažil o to, aby více vlivu nezískaly třeba i ostatní satelity.

Ve vojenské oblasti existence Varšavské smlouvy se autor zabýval změnami v řídicích strukturách. V roce 1969 vznikl výbor ministrů obrany. Většinou jednal jen jednou ročně a neměl skutečný význam. Otázky vyčleňování sil do Spojených ozbrojených sil (SOS) a rozvoj jednotlivých armád nadále a trvale projednávalo sovětské velení s představiteli armád členských zemí bilaterálně. Vojenská rada byla rovněž formálním orgánem, jemuž navíc vždy předsedal velitel SOS. V reformovaném štábu SOS či technickém výboru byli příslušníci nesovětských armád nadále jen styčnými nebo zastupujícími důstojníky. Vše řídil generální štáb sovětských ozbrojených sil. Roku 1979 byl konečně schválen statut Varšavské smlouvy pro dobu války, ale nikdy nevyšel v platnost. Podřizoval Spojené velení opět velení ozbrojených sil SSSR. Je zajímavé, že celkovou strategii Varšavské smlouvy není možné popsat ani dnes, protože Moskva s ní své spojence neseznamovala, což se týká zejména jaderné strategie.

Nápadná je téměř úplná absence zmínek o nějakých aktivitách československého politického či vojenského vedení ve Varšavské smlouvě. Jak autor píše, po srpnu se čs. představitelé očividně snažili vyvarovat se být náznakem neochoty spolupracovat s Varšavskou smlouvou, Moskvu neprovokovat a být maximálně loajální. Požadavky Spojeného velení, zejména na počty vyčleňovaných vojsk, byly nadále nereálné a nadsazené. A to i přes rozmístění sovětských vojsk v ČSSR.

Věcnost autorova pohledu na Varšavskou smlouvu se projevuje i v otázce vojenské doktriny. Tu vidí od šedesátých až téměř do konce osmdesátých let sice jako ofenzivní ale ne nutně agresivní. Představitelé Varšavské smlouvy vytvářeli bez ohledu na realitu obraz nepřítele, který zaútočí jako první. Je proto třeba opatrnosti v závěrech o útočné povaze Varšavské smlouvy. Na druhou stranu součástí strategie bylo po odrazení hypotetického útoku vždy přenesení operací na území nepřítele. Obrana by tedy znamenala ofenzivní operaci. Dílčí válečné plány, například československé, nelze považovat za zcela reálné, a to zejména v otázce tempa předpokládaného postupu. Autor zajímavě popisuje vývoj strategie omezené jaderné nebo konvenční války, kde nalezl přece jen známky realistického uvažování, a to již v první polovině sedmdesátých let. Pokouší se být bez dodnes nedostupných hlavních operačních plánů poznat strategii Varšavské smlouvy po roce 1975. Zaznamenal postupně poznávání reality, opouštění optimistických plánů rychlého přenesení boje na protivníkovu území i vědomí rizika jaderné války.

Podstatným faktorem velkorysých plánů byla otázka finančních zdrojů. Právě na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let se státy Varšavské smlouvy ocitly ve vážných ekonomických obtížích. Sovětský tlak na rozšíření a modernizaci výzbroje ale neustával. To platí i pro případ Československa. Jestliže do roku 1975 nárůst výdajů na zbrojení vcelku kopíroval plánovaný růst hrubého domácího produktu, v dalších letech nárůst výdajů na zbrojení již trvale překračoval plán HDP. Zajímavé je v této souvislosti líčení obtíží výstavby odolných válečných velitelských stanovišť v Polsku a v Bulharsku v sedmdesátých letech. Pro centrálně řízené ekonomiky i napjaté rozpočty zemí představovala tato výstavba kupodivu vážný problém. Navíc když společné financování těchto objektů odporovalo statutu Varšavské smlouvy.

Odzbrojovací rozhovory mezi zástupci Varšavské smlouvy a NATO v sedmdesátých letech nepřinesly žádné výsledky. Žádná ze stran nechtěla ustoupit. Přes úspěšný výsledek podpisu závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě Varšavská smlouva nadále pokračovala v dosavadní politice vojenského posilování. Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let začalo eskalovat zbrojení a vojenské vedení SSSR tlačilo i na modernizaci výzbroje, což bezesporu ovlivnilo hospodářskou situaci SSSR i satelitních zemí. Rozjel se nesmyslný závod, který přispěl k pádu Sovětského svazu a zničil rovněž i celý systém sovětských satelitů.

Dále se autor obsáhle věnoval otázce role Varšavské smlouvy v polské krizi let 1980–1981. Rozebral jak kořeny krize a vnitřní situaci v Polsku, tak politické pozadí úvah o možnostech jejich řešení. Přes srovnávání s okupací Československa v roce 1968 byla v Polsku na počátku osmdesátých let situace odlišná. Vedení státu zůstávalo loajální Moskvě a dosavadnímu systému, stejně jako část obyvatelstva a armády. Manévry Sojuz-80 probíhaly sice jako jistá forma nátlaku a hrozba, ale adresovaná spíše nespokojenému polskému obyvatelstvu. V této souvislosti je příznačné, že hrozby vojenské intervence do zemí vlastních spojenců byly asi nejvýraznějšími projevy existence Varšavské smlouvy!

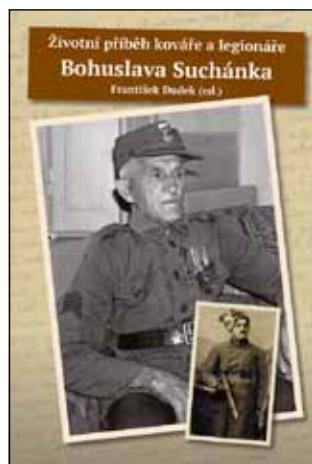
Krise Varšavské smlouvy se od počátku osmdesátých let prohlubovala. Pokračovala za Brežněvových nástupců. Výklad končí smrtí Konstantina Černěnka a nástupem Michaila Gorbačova, který se s dědictvím studené války rozhodl skoncovat.

Monografie Matěje Bílého je komplexním zpracováním dějin Varšavské smlouvy ve vrcholném období její existence. Nepochybně se stane nepostradatelnou prací pro každého odborníka, který se bude zabývat jak dějinami Varšavské smlouvy, tak i třeba Československé lidové armády. Shrnuje celou řadu nesnadno uchopitelných, dílčích politických i vojenských a ekonomických problémů a událostí, se kterými se členské země Varšavské smlouvy potýkaly. Přesvědčivě ukazuje skutečný charakter organizace, která byla především nástrojem Moskvy, na jehož fungování měly jednotlivé země jen malý vliv. Současně ale poukazuje na to, že Varšavská smlouva nebyla pro Moskvu především nástrojem vojenské expanze a přípravou na agresivní válku ale spíš nástrojem pro dobývání politických cílů i ovládnutí širšího impéria a zájmové oblasti.

Pohled autora pokrývá různé aspekty širokého tématu Varšavské smlouvy. Nesoustřeďuje se jen na československé zájmy a problémy, ale snaží se vysvětlovat i pozadí iniciativ a snah ostatních zemí. Tím spíš je z tohoto srovnání zřejmé, že československá strana patřila ve Varšavské smlouvě mezi nejněžnější, nedělala problémy a vycházela vstřícně každému sovětskému přání.

Kniha je doplněna obrazovou přílohou, seznamem pramenů, literatury a jmenným rejstříkem.

Prokop Tomek

František Dudek (ed.): Životní příběh kováře a legionáře Bohuslava Suchánka. Nakladatelství VEGA-L, Nymburk 2017, 276 s., ISBN 978-80-88072-28-7.

Historická výročí mají minimálně jednu výhodu, mnoho spisovatelů či historiků se snaží prezentovat titulem, který by se k výročí vztahoval. Nejinak je tomu s československým jubilejním rokem 1918. Již vyšlo a ještě vyjde nemálo titulů, z nichž se nemalá část bude zabývat

otázkou československých legií (nejen v Rusku). Velkou zásluhou na tom má mimo jiné i Československá obec legionářská.

Kovář Bohuslav Suchánek nebyl žádný vysoký vojenský nebo politický činitel ruských legií. Sloužil v prvním střeleckém pluku, mimo jiné v jeho 2. kulometné rotě, jako obvykle se v legiích využívaly jeho dovednosti a zkušenosti z doby předválečné – tedy jeho kovářské řemeslo. Jako příslušník nejstaršího a „nejslavnějšího“ pluku čs. armády na Rusi prodělal bitvu u Zborova, tzv. Vystoupení proti bolševikům v létě 1918 a následně intervenční operace proti ruským sovětům v Povolží a na Sibiři. Byl pečlivým pozorovatelem poměrů v legiích i mimo ně a glosátorem, jehož politická orientace se blížila obvyklému socializujícímu uvažování čs. dobrovolců v Rusku.

Nejzajímavější pasáže jeho paměti se dotýkají zaznamenaných fám, polopравd a legend, které mimochodem editor téměř vždy pečlivě uvádí na pravou míru. Recenzenta, který se

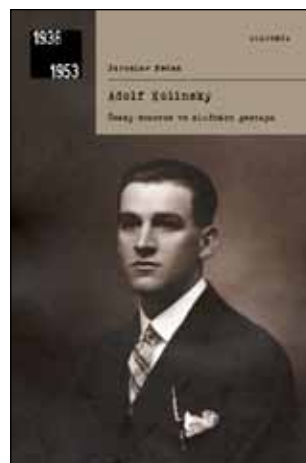
fámami v čs. vojsku na Rusi dlouhodobě zabývá, nejvíce zaujala ta týkající se zborovské bitvy, která stojí za ocitování: „*Ministr vojenství Kerenský a francouzský generál Janin, kteří z pozorovacího balónu sledovali boj, nevěděli, co si mají myslet o naší vojenské taktice...*“ (s. 130). Opravdu těžko si představit Alexandra Fjodoroviče Kerenského a Maurice Janina, jak vystupují v balonu v přifrontovém území, aby sledovali zcela marginální (nakonec však jediný úspěšný) útok poslední velké ruské ofenzivy světové války.

Nelze opominout ani fakt, že paměti nejsou omezeny pouze válkou a pobytem v uniformě (ať už jakékoliv), ale dotýkají se celého Suchánkova života, tím lze jeho válečné a legionářské zážitky vmezeřit do žádaného širšího kontextu života jednoho vlastence a nehalasného hrdiny.

K mnoha pozitivům recenzované publikace bezpochyby patří obrazový doprovod; zde nejsou míněny dokumenty a fotografie dobře známé z jiných knih, ale svázané s postavou autora vzpomínek. Svou dokumentární cenu mají rozhodně snímky z doby meziválečné a ještě pozdější.

Největší a bohužel poměrně limitující bolestí recenzované publikace je volba editora (či nakladatele?) zařadit vysvětlující pasáže přímo do textu v podobě kurzivou vysázených vět, či dokonce celých stran. Pokud jde o jednu či dvě věty, několik slov, je tato volba pouze rušivá. Horší je to v případě, že editor vysvětluje některou událost nebo souvislost obsáhleji, tehdy nezbyvá než uvažovat, oč lepší by bylo zvolit čtenářsky pohodlnější přístup například poznámek pod čarou.

Dalibor Vácha

Jaroslav Nečas: Adolf Kolínský. Český dozorce ve službách gestapa. Nakladatelství Academia, Praha 2017, 140 s., ISBN 978-80-200-2715-3.

Nakladatelství Academia patří mezi přední česká nakladatelství, která se svou ediční činností zaměřují na vydávání publikací takřka ze všech vědních oborů včetně historie. Jednou z edic vztahujících se k tomuto oboru je také edice 1938–1953, jejímž cílem je

přiblížit období druhé republiky, protektorátní dějiny, éru třetí republiky či nástup komunistické diktatury, přičemž se snaží poukázat na kontinuitu některých jevů napříč těmito obdobími. V rámci této edice vyšla recenzovaná monografie, jejíž autor se tímto tématem zabýval již v rámci své magisterské diplomové práce na Masarykově univerzitě v Brně. Tu obhájil v roce 2013, téhož roku byla oceněna cenou Edvarda Beneše 3. stupně v rámci kategorie historie 20. století a po částečné úpravě byla letos publikována. Časově je tato kniha omezena léty 1905 až 1973, což jsou roky narození a úmrtí Adolfa Kolínského, nicméně dějinným těžištěm knihy je období od druhé republiky po nastolení komunistického režimu.

Bývalý vězeňský dozorce Adolf Kolínský byl dlouhou dobu známý především díky ikoně komunistického režimu Juliu Fučíkovi, který o něm hovoří ve svém kultovním díle *Reportáž psaná na oprátce* v kapitole Kolín. Další okrajové zmínky o Adolfu Kolínském lze nalézt v publikacích vztahujících se k předsedovi protektorátní vlády Aloisi Eliášovi, s nímž Kolínský jakožto vězeňský dozorce přišel do styku. O něco zevrubněji se Kolínským zabývali v osmdesátých letech historici Zdeněk Hrabica a Viktor Andrijanov ve své práci *Lidé z Reportáže*, zde je ovšem opět vnímán jen jako člověk, který se setkal s Juliem Fučíkem. Adolf Kolínský si však nezaslouží pozornost odborné i laické čtenářské veřejnosti pouze kvůli pomoci, kterou poskytl Fučíkovi. Až Jaroslav Nečas poukazuje na Adolfa Kolínského jako na člověka, který se nebál riskovat svůj život a během těžkého období okupace pomohl všemi možnými způsoby celé řadě perzekvovaných osob, čímž do jisté míry boří tradiční stereotypy